

НОВІ ПІДХОДИ ЩОДО ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Співробітництво установ бюджетної сфери України з міжнародними організаціями, поширення діяльності на міжнародних інвестиційних ринках потребують відповідності бухгалтерського обліку міжнародним стандартам. На даний час бухгалтерський облік у бюджетній сфері України складається з обліку виконання державного і місцевого бюджетів та бухгалтерського обліку бюджетних установ, що потребує удосконалення методології та переходу на єдині методологічні засади бухгалтерського обліку і звітності, а також створення уніфікованого організаційного та інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку. Ринкові умови господарювання вимагають використання нових принципів, форм і методів управління у бюджетній сфері, що, у свою чергу, підвищує вимоги до об'єктивності економічної інформації, головним джерелом якої є бухгалтерський облік [1].

Вивчення обліку в державному секторі, зокрема управлінського, основних напрямів його реформування, а також чинників, що мають на нього безпосередній вплив виступає основною метою удосконалення та ефективного функціонування державного сектору.

Дослідженням проблематики бухгалтерського обліку у державному секторі займалося чимало вітчизняних вчених, зокрема присвячено наукові праці: Ф. Бутинця, С. Голова, Л. Ловінської, Є. Калюги, С. Свірко, Н. Сушко, О. Чечуліної, М. Чумаченко, В. Швеця та багатьох інших. Проте, дослідження літератури за цим напрямком свідчать, що українські науковці більше уваги приділяють фінансовому обліку у державному секторі, ніж управлінському. Враховуючи реформаційні процеси в економіці та необхідність модернізації бюджетного обліку, питання управлінського обліку у державному секторі потребує подальшого вивчення.

В своїх дослідженнях С. Свірко зазначає, що організація управлінського обліку в бюджетних установах має на меті забезпечити ефективне функціонування власне підсистеми управлінського обліку, мета якої (відповідно до специфіки діяльності вказаних суб'єктів господарювання) полягає у формуванні та передачі інформаційних даних управлінському персоналу внутрішнього поля управління бюджетних установ задля обґрунтування вибору, підготовки та забезпечення прийняття управлінських рішень в сфері контролю, планування, прогнозування економічної ефективності діяльності вказаних суб'єктів господарювання, в частині ціноутворення продуктів діяльності (послуг, робіт, продукції) бюджетних установ та оцінки ефективності прийняття рішень [2].

Важливим методичним підходом у реформуванні бухгалтерського обліку бюджетної сфери є використання управлінського обліку, що забезпечить посилення контролю за ефективністю використання бюджетних коштів. Так, управлінський облік визначається як сукупність методів та процедур, які забезпечують підготовку і надання інформації для планування, контролю і прийняття рішень на різних рівнях управління підприємством, установою, організацією [1].

Основним фактором щодо формування ефективної системи управлінського обліку в бюджетній сфері є потреба в отриманні інформації не тільки в розрізі кодів бюджетної класифікації, а й за структурними підрозділами, а також орієнтування управлінського обліку на розгорнутий облік витрат (видатків) і калькулювання собівартості послуг, що надають бюджетні установи. Управлінський облік у бюджетних установах перебуває на початковому етапі становлення. Реформування бюджетного обліку не можливе без

розвитку управлінського обліку у державному секторі. Управлінський облік у державному секторі здійснюється через існуючу систему відносин, які зумовлені історичними, економічними й політичними умовами та підпорядковані фінансовій політиці держави.

Формування ефективної системи управлінського обліку зумовлено необхідністю уніфікації методології державного обліку, що відповідатиме сучасним потребам стратегічного планування. Система планування діяльності головних розпорядників бюджетних коштів потребує здійснення таких заходів: завершення формування відповідної нормативно-правової бази та забезпечення імплементації стратегічного планування в діяльність органів влади. Стратегічне планування має розглядатись насамперед як дієвий інструмент підвищення ефективності функціонування системи головного розпорядника бюджетних коштів, використання ним обмежених фінансових ресурсів та задоволення потреб відповідних груп споживачів [3].

Комплексне реформування сфери управління державними фінансами має забезпечити послідовне впровадження стратегічного планування на рівні головних розпорядників бюджетних коштів, посилення взаємозв'язку такого планування із бюджетним плануванням, розвиток середньострокового бюджетного прогнозування та програмно-цільового методу з одночасним узгодженням цих складових між собою. Такий підхід забезпечить: ефективне управління видатками державного бюджету, концентрацію фінансових ресурсів на виконанні першочергових завдань державної економічної політики. Метою розвитку системи стратегічного планування на рівні головних розпорядників бюджетних коштів є ефективне та прозоре використання бюджетних коштів та підвищення ефективності державного управління і пришвидшення економічних перетворень.

Ефективне функціонування системи управлінського обліку у державному секторі здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України та є вагомим кроком в напрямі впровадження стратегічного планування в практику діяльності центральних органів виконавчої влади. Бюджетним кодексом України визначено, що головні розпорядники коштів державного бюджету виходячи з індикативних прогнозних показників обсягів видатків і надання кредитів з бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди складають плани своєї діяльності на плановий і наступні за плановим два бюджетні періоди відповідно до прогнозних та програмних документів економічного та соціального розвитку, державних цільових програм з визначенням очікуваних результатів діяльності.

Удосконалення стратегічного планування на рівні головних розпорядників бюджетних коштів та підвищення ефективності використання ними коштів державного бюджету обумовлене проведенням адміністративної реформи, результатом якої стала оптимізація системи центральних органів виконавчої влади та відповідно зменшення кількості головних розпорядників бюджетних коштів. Фактично в Україні формується система середньострокових секторальних планів головних розпорядників бюджетних коштів, що забезпечується завдяки веденню управлінському обліку.

Основною метою управлінського обліку є процес, спрямований на допомогу установі у досягненні виробленої бізнес-стратегії в першу чергу шляхом мінімізації (оптимізації) витрат. Відмінністю системи управлінського обліку перед фінансовим є те, що перша, окрім стандартних об'єктів поглиблених причинно-наслідковими чинниками, включає ще й об'єкти, які генеруються власне самою системою. Зокрема, специфічним прийомом управлінського обліку є бюджетування. Головними причинами, що зумовлюють використовувати бюджетування у системі управлінського обліку є необхідність якісного планування, прогнозування, контролю та мотивації. Бюджетування є специфічним прийомом системи управлінського обліку, та водночас виступає його об'єктом (процес бюджетування) [4].

Бюджетування виступає як інструмент управління і має розвинуту практику застосування у бюджетних установах розвинутих країн світу. Бюджетування застосовують як інструмент фінансового менеджменту і елемент системи управління державною

установою. За змістом бюджетування являє собою технологію планування, обліку, контролю й аналізу фінансових і інформаційних потоків, а також отриманих результатів. Бюджетування охоплює всі функціональні сфери діяльності бюджетної установи: маркетинг, адміністрування, управління персоналом, дослідження, отримання інформації про результати фінансової діяльності, управління доходами і видатками.

Використання бюджетування у державному секторі країни, як методу фінансового планування, підвищить рівень розвитку управління в бюджетних організаціях, що позитивно відобразиться на їх системі менеджменту та відповідатиме сучасним вимогам та умовам функціонування. Функціонування системи управлінського обліку у державному секторі дозволить створити цілісну систему державного стратегічного планування, що забезпечить концентрацію ресурсів державного бюджету.

В результаті провадження бюджетування установи державного сектору отримають ефективний інструмент оперативного управління, використання якого дозволить планувати фінансово-господарську діяльність, направляти діяльність структурних підрозділів на виконання бюджету установи, посилити контроль за фінансовими потоками з метою досягнення фінансового результату.

Основними ризиками, що можуть перешкодити ефективному функціонуванню системи управлінського обліку у державному секторі можуть виступити:

- недостатній рівень фахової підготовки працівників структурних підрозділів, до компетенції яких віднесені питання стратегічного планування;

- неналежну взаємодію між структурними підрозділами з розроблення та координації виконання стратегічних планів і бухгалтерськими службами.

Наявність ризиків свідчить про необхідність подальших досліджень щодо формування ефективної системи функціонування управлінського обліку у державному секторі.

Таким чином, основними напрямками ефективного функціонування системи управлінського обліку в державному секторі є запровадження дієвого механізму управління бюджетним процесом і визначення стратегічних цілей розвитку держави з урахуванням особливостей бюджету.

На нашу думку, досягти цих цілей можливо завдяки удосконаленню системи стратегічного планування на рівні головних розпорядників бюджетних коштів і - розробки системи оцінки ефективності діяльності установ державного сектору на всіх рівнях виконання бюджету. Функціонування системи управлінського обліку в державному секторі забезпечить ефективне використання державних коштів і дасть змогу мінімізувати ризики у частині розрахунку доходів державного бюджету під час розроблення проекту закону про Державний бюджет України, а також сприятиме розвитку обліку в цілому.

Список використаних джерел

1. Черкашина Т.В. Основні напрями реформування системи бухгалтерського обліку у бюджетній сфері / Т.В. Черкашина // Науковий вісник. – Одеса: ОДЕУ, 2012. – №7 (159). – С. 61-72.
2. Свірко С.В. Концептуалізація управлінського обліку в бюджетних установах України / С.В. Свірко // Вчені записки. Науковий збірник.– К.: КНЕУ, 2012. – Вип.14. ч. 2. – С. 167–173.
3. Стратегія розвитку системи управління державними фінансами: затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 р. № 774-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/774-2013>
4. Герасимович І. А. Обґрунтування методики побудови управлінського обліку витрат в умовах бюджетування / І. А. Герасимович, Н. А. Морозова-Герасимович // Технологический аудит и резервы производства. - 2013. - № 5(3). - С. 9-12. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatrv_2013_5-3